

حقوق تربیتی فرزندان

(چهل حدیث از سیره معصومین علیهم السلام با ترجمه منظوم)

شاعر و نویسنده : مرتضی حسینی اسفاد

مدرس دانشگاه فنی و حرفه‌ای

سرشناسه	: حسینی اسفاد، مرتضی - ۱۳۵۱
عنوان و پدیدآور	: حقوق تربیتی فرزندان - (چهل حدیث از سیره معصومین علیهم السلام با ترجمه منظوم) شاعر و مولف مرتضی حسینی اسفاد
مشخصات نشر	: مشهد: مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشاراتی ضریح آفتاب
مشخصات ظاهری	: ۹۶ ص
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۷۶-۲۲۸-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: تربیت خانوادگی - احادیث - چهارده معصوم - شعر
رده بندی کنگره	: ۲۵۳BP/۴/ح ۷ ۱۳۹۸
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۶۴۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۴۸۰۸۹۰

مرکز پخش:

مشهد - خیابان امام خمینی - جنب اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی
تلفن سفارشات: ۰۵۱ - ۳۲۲۸۳۴۲۲ * دفتر نشر: ۰۵۱ - ۳۲۲۸۰۱۶۷
تلفن بازرگانی: ۰۵۱ - ۳۲۲۸۱۴۱۰ * تلفن مولف: ۰۹۱۵۵۲۳۳۷۳۴

Email: zarihaftab@gmail.com - Website: www.zarihaftab.ir

نام کتاب	 حقوق تربیتی فرزندان
	(چهل حدیث از سیره معصومین علیهم السلام با ترجمه منظوم)
مولف و شاعر	 مرتضی حسینی اسفاد
ویراستار ادبی	 دکتر فرشته عنایتی
ویراستار روایی	 حجت الاسلام احمد علیپور
ناشر	 مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشاراتی ضریح آفتاب
طراح و صفحه آرایی	 جواد ذاکر تولایی
نوبت چاپ	 دوم تابستان ۱۳۹۹
قطع	 رقعی
شمارگان	 جلد ۱۰۰۰
قیمت	 ۲۰۰۰۰ تومان
چاپ	 دقت
شابک	 ۹۷۸-۶۰۰-۴۷۶-۲۲۸-۱

فهرست

۱۱	پیش گفتار
۱۴	مقدمه
۱۶	حدیث اول - مراحل رشد فرزند
۱۸	حدیث دوم - احترام به کودکان
۲۰	حدیث سوم - قلب نوجوان
۲۲	حدیث چهارم - تربیت، بهترین ارث
۲۴	حدیث پنجم - نصیحت و خیر خواهی برای فرزندان
۲۶	حدیث ششم - انتخاب نام نیکو برای فرزندان
۲۸	حدیث هفتم - بوسیدن فرزند
۳۰	حدیث هشتم - همراهی با فرزند
۳۲	حدیث نهم - سلام به کودکان
۳۴	حدیث دهم - وفا به وعده‌هایی که به کودکان می‌دهیم
۳۶	حدیث یازدهم - رعایت عدالت بین کودکان
۳۸	حدیث دوازدهم - توجه به سه خصلت در تربیت فرزندان
۴۰	حدیث سیزدهم - توجه بیشتر به علم آموزی در کودکی و نوجوانی
۴۲	حدیث چهاردهم - آثار زیاده روی سرزنش فرزند
۴۴	حدیث پانزدهم - گفتن اذان و اقامه در گوش نوزاد
۴۶	حدیث شانزدهم - تربیت فرزند در شکم مادر
۴۸	حدیث هفدهم - با خشم، تربیت ممکن نیست!
۵۰	حدیث هیجدهم - آشنا کردن فرزندان با گفتار ائمه معصومین
۵۲	حدیث نوزدهم - گرمی داشتن مادر فرزند

- ۵۴ حدیث بیستم - مراقبت در آمیزش با همسر
- ۵۶ حدیث بیست و یکم - فرزند شایسته
- ۵۸ حدیث بیست و دوم - تاثیر شیر مادر
- ۶۰ حدیث بیست و سوم - جایگاه پسر و دختر در خانواده
- ۶۲ حدیث بیست و چهارم - لطف و رحم خداوند به خاطر محبت به فرزند
- ۶۴ حدیث بیست و پنجم - آرام نمودن کودک گریان
- ۶۶ حدیث بیست و ششم - نوازش فرزندان و نوه‌ها
- ۶۸ حدیث بیست و هفتم - قهر کوتاه مدت با فرزند
- ۷۰ حدیث بیست و هشتم - فرزند بازی گوش
- ۷۲ حدیث بیست و نهم - جدا نمودن رختخواب فرزندان
- ۷۴ حدیث سی‌ام - اهمیت دادن والدین به نماز فرزندان
- ۷۶ حدیث سی و یکم - مسئولیت فرزند داشتن
- ۷۸ حدیث سی و دوم - برتری ندادن فرزند پسر بر دختر
- ۸۰ حدیث سی و سوم - نگاه پدر به فرزند
- ۸۱ حدیث سی و چهارم - فرزند صالح، صدقه جاریه
- ۸۴ حدیث سی و پنجم - زمان روزگار فرزندان ما
- ۸۶ حدیث سی و ششم - دروغ نگفتن به فرزندان
- ۸۸ حدیث سی و هفتم - بغل کردن کودکان
- ۹۰ حدیث سی و هشتم - وقتی دختر بچه شش ساله شد!
- ۹۲ حدیث سی و نهم - انتخاب همسر برای فرزندان
- ۹۴ حدیث چهلم - دقت والدین برای فرزندان در انتخاب دوست

پیش گفتار

عدد چهل در متون اسلامی قداست و مفهوم خاصی دارد. خدا به حضرت موسی گفت ۳۰ روز دعا کن ولی درنهایت ۱۰ روز دیگر اضافه شد و اتم‌منها بعشر (اعراف ۱۴۲) چهل سالگی اوج رشد انسان است. (احقاف ۱۵) اکثر انبیا در سن چهل سالگی به نبوت رسیده اند. اگر یک مجرم شلاق بخورد از ۴۰ روز بارتدگی بهتر است. پیامبر اکرم .، کسی که کالایی را چهل روز انبار کند محترک است. اگر کسی چهل روز کارهایش را برای خدا انجام دهد، حکیم است و چشمه‌های حکمت از قلب بر لسانش جاری می‌شود. (عده الداعی ص ۲۳۲) پیامبر از همسرش خدیجه ۴۰ روز دور بودند بعد جبرئیل یک غذایی می‌دهد، تا نطفه بسته شود. این اهمیت مسائل تربیتی و رزق حلال است. بعد خداوند حضرت زهرا (س) را به آنها داد کسی که چهل حدیث حفظ کند در گروه فقیهان محشور می‌شود. بعد از اعلام و ابلاغ "و انذر عشیرتک الاقربین" پیامبر چهل نفر از اقوام خود را دعوت کرد. امام سجاد (ع) ۴۰ بار به مکه رفتند. تا چهل خانه همسایه به شمار می‌آیند. اگر کسی غیبت فردی را بکند تا چهل روز نماز و عبادت او پذیرفته نیست. عبادت شراب خوار تا چهل روز پذیرفته نیست. اگر کسی مُرد و چهل نفر گواهی دادند که ما از او بدی ندیدیم، خداوند او را می‌بخشد. ارزش یک روز حضور در جبهه از چهل سال عبادت برتر است. لذا یکی از مصادیق، چهل حدیث است. که برخی از علما آثاری معروف به اربعین دارند.

در این کتاب بر آن شدم، تا چهل کلام نورانی از معصومین علیهم السلام را در باب تربیت فرزند نقل نموده و مضامین آن را در قالب نظم ارائه نمایم. همچنین نکات تربیتی کاربردی درباره هر حدیث و موضوع آن را بیان داشته و حکایت کوتاه و تاثیرگذاری را بنویسم. از سویی کتاب در مورد تربیت فرزند و حقوق خانواده زیاد

نوشته شده است که در چند دسته قرار می‌گیرند. یا برگرفته از متون غربی و بر اساس سبک زندگی بیگانگان است که نمی‌تواند نسخه‌ای منطقی برای سبک زندگی ایرانی - اسلامی ما باشد یا کپی برداری و گزیده برداری و به نوعی ترجمه محسوب می‌شود که باز هم به صورت کامل مد نظر ما نیست. و یا در بخش سوم البته محصول فرهنگ بومی بودند، ولی طولانی و مطوّل بودند که از حوصله مطالعه برخی والدین خارج بود. در این کتاب به صورت ایجاز و ادبی آداب و اصول تربیتی که در شکل‌گیری تربیت صحیح فرزند نقش دارد را ارائه نمودم. این اثر می‌تواند به عنوان منبع متمم و مکمل در درس دانش خانواده که در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی تدریس می‌شود مورد استفاده قرار گیرد همچنین می‌توانند ائمه محترم جماعات در اشارات بین دو نماز و مربیان محترم تربیتی در اجرای مراسم آغازین و مدرسین آموزش خانواده به صورت تخصصی از آن بهره‌گیرند. از آن جا که خداوند نعمت ذوق ادبی و شعر را به من عنایت نموده و در این راستا چندین سال در اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی کارشناس ادبی و مشاوره تربیتی بوده و پس از انتقالی به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، چندین ترم تدریس درس ۲ واحدی دانش خانواده در دانشگاه فنی و حرفه‌ای را داشته‌ام. لذا به تعبیر حافظ طرحی نو در افکندم و از نگاه و قاب نظم و شعر هم چند بیت در مورد مضامین والای احادیث تربیتی سرودم.

باشد که مورد توجه مخاطبان فهیم قرار گرفته و مفید باشد. از سویی تحصیل در دو رشته کارشناسی ارشد: علوم تربیتی (مدیریت آموزشی) و رشته حقوق خانواده کمک نمود تا از پنجره‌های بیشتری به موضوع نگاه کنم.

جا دارد در پایان از اساتید فرهیخته که این اثر را بررسی نموده و با پیشنهادات ارزنده خود در اثر بخشی بیشتر محتوا یاری‌گر ما بودند تقدیر و تشکر نمایم.

جناب آقای سید رضا افتخاری دکترای حقوق و مدیر گروه محترم فقه و حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد گناباد، جناب آقای رضا عباسپور دکترای فقه و مبانی حقوق اسلامی، جناب آقای مراد علی واعظی دکترای ادبیات فارسی، عضو هیات علمی دانشگاه بیرجند که با بزرگواری ضمن بررسی، مقدمه‌ای هم بر اثر نگاشته‌اند، سرکار خانم اصغری دکترای مردم‌شناسی از دانشگاه میسور هندوستان، خانم عنایتی

دکترای ادبیات فارسی که زحمت ویرایش ادبی را داشته اند. جناب حجه الاسلام و المسلمین احمد علیپور ریاست اداره تبلیغات اسلامی قاینات که در بخش روایی نظارت داشته‌اند و سایر عزیزان و همکارانی که توجه و عنایت داشته‌اند. خداوندا! ما را در تربیت صحیح فرزندان یاری نما و عنایتی کن که قدردان زحمات والدین باشیم.

”وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا“ (اسری-۲۴)

مرتضی حسینی اسفاد
مدرس دانشگاه فنی و حرفه ای
زمستان ۱۳۹۷

مقدمه

سخن یا نظم است و یا نثر، نظم و نثر یا شعرند و یا شعر نیستند و این که کدام بهتر است؟ نظم یا نثر، شعر یا کلام عادی، پاسخ روشن است. هیچکدام بر دیگری برتری ندارد و هر کدام اگر در جای خود به درستی به کار روند عالی هستند و اگر نابجا استفاده شوند اثربخش و مفید نخواهند بود.

کتابی که در دست دارید حاوی روایات برگزیده، حکایات خواندنی، نکات تربیتی دل‌پذیر و نظم است. امروزه تربیت یک موضوع مهم است و پرداختن به آن به قول دکتر شکوهی در کتاب مراحل تعلیم و تربیت نه تنها ضرورت، بلکه فوریت دارد. شاعر زمانی که سخنش را به امانت نقل می‌کند، از خیال پردازی و آرایه‌های شعری پرهیز می‌کند، مخصوصاً اگر از ژرفای قرآن مجید و روایات برخاسته باشد. که در این مجال ارزش کلام منظم از شعر بیشتر است.

کتابی که در دست دارید از چند جهت دارای اهمیت است. اول آن که یک پژوهش میان رشته‌ای است و نگارنده بر اساس بضاعت علمی در حوزه‌های تربیتی و ادبی و حقوقی مطالبی کاربردی و خواندنی مطرح نموده و به این صورت مخاطبان بیشتری را در کلاس درس خویش میهمان نموده است. دوم این که با ذوق سرشار و طبع ادبی خود روایات را به نظم درآورده و به خوانندگان حلاوت دیگری را نیز تقدیم نموده.

این کتاب مهم است، چون نگارنده به عنوان یک نویسنده متعهد و مسئول که با عنایت به تدریس در دانشگاه و حوزه به آسیب‌های اجتماعی و خصوصیات نسل جوان و نوجوان به خوبی آشنایی دارد و با این اثر در برابر شبیخون فرهنگی و حمله تعلیم و تربیت منحن غربی و که فرهنگ اصیل ما را نشانه گرفته، قد علم نموده است. نگارنده کلامش را به نظم درآورده تا فراگیری و حفظ آن برای مخاطب فارسی زبان آسان گردد. ابیاتی که در کودکی و نوجوانی حفظ می‌شوند تا آخر عمر به عنوان یک پشتوانه غنی فرهنگی - آموزشی رفیق راه خواهند بود.

آقای مرتضی حسینی اسفاد از شاعران خوش قریحه و پر تلاش خراسان جنوبی و ایران بزرگ است. این کتاب حاصل سال‌ها تجربه تربیتی و تدریس و دانش اندوزی است که با خلاقیت و هنرمندی خوبی تدوین شده است. سخن راندن در این حوزه مستلزم اشراف به زبان عربی و قرآن پژوهی، مطالعات دینی و ادبی و هنر شاعری می‌باشد، و آقای حسینی اسفاد در این اثر تلاش فراوان نموده و در آن عرصه‌ها توفیق داشته است. که در نهایت ثمره دانش و تلاش او را در این مجموعه شاهد هستیم. امیدوارم در آینده شاهد آثار دیگری نیز از این نویسنده توانا و شاعر ارجمند باشیم. خداوند بر توفیقاتش بیفزاید.

خدایا چنان کن سر انجام کار تو خشنود باشی و ما رستگار

دکتر مراد علی واعظی

عضو هیات علمی دانشگاه بیرجند - پاییز ۱۳۹۷

حدیث اول - مراحل رشد فرزندا^۱

الْوَلَدُ سَيِّدُ سَبْعَ سِنِينَ وَ عَبْدُ سَبْعَ سِنِينَ وَ وَزِيرُ سَبْعَ سِنِينَ
 حضرت محمد ﷺ (وسایل الشیعه، ج ۱۵ ص ۱۲۴)
 فرزند هفت سال آقا، هفت سال بنده و هفت سال وزیر است.

از برای کودکی شد اعتدال	در روایت بازی آمد هفت سال
هر چه در تربیتش مقدور شد	بعد از آن تعلیم او دستور شد
مشورت با او چه خوب و دلپذیر	هفت سال سومی، گردد وزیر
این اصول تربیت کرده بنا	آفرین! بر آن رسول با صفا

■ نکته‌های تربیتی

- بازی برای کودک یک نیاز طبیعی است
- همه انسان‌ها حتی انبیا و ائمه در کودکی تمایل به بازی داشته اند
- اولیا در فرایند بازی فرزندان مشارکت نموده و از طریق بازی به شخصیت آن‌ها احترام بگذارند.
- والدین و مربیان با شرکت در بازی کودکان، تمایلات آن‌ها را بهتر بشناسند.
- نباید کودکان را با زور و تحمیل از بازی مورد علاقه آن‌ها منصرف نمود.
- بازی امروز کودک تعیین کننده منش‌ها و گرایش‌های فردای اوست.
- کودک اگر دوران سیادت و فرمانروایی (۷ سال نخست) را به طور طبیعی و آزاد در فضای مناسب سپری کند در این دوران با برخورداری نوعی تعادل روانی و روحیه‌ای شاد از والدین، معلمان و مربیان حرف شنوی خواهد داشت.
- هفت سال دوم مهمترین دوران آموزش و پرورش فرزند است

۱ - همچنین امام صادق (علیه السلام) در این خصوص می فرمایند: دَعِ ابْنَكَ يَلْعَبُ سَبْعَ سِنِينَ وَ يُؤَدِّبُ سَبْعَ سِنِينَ وَ الزَّمَهُ نَفْسَكَ سَبْعَ سِنِينَ فَانِ افْلَحَ وَ الا فَانَهُ مِنْ لَا خَيْرَ فِيهِ

- تعلیم و تربیت رسمی کودک از هفت سال دوم شروع می‌شود.
- ذهن نوجوان رشد یافته و نیازهای او معقول تر شده است.

حکایت

جابر می‌گوید، بر پیامبر وارد شدم، در حالی که حسن و حسین علیهم السلام را بر پشت خود سوار کرده بود و چهار دست و پا می‌رفت. و می‌فرمود شتر شما چه شتر خوبی است و شما چه سواران خوبی هستید.

(مجلسی ۱۴۰۳، جلد ۴۳، ص ۲۸۵)

